

Inbreng t.b.v. rondetafelgesprek ‘Opheffen handhavingsmoratorium Wet DBA’

1. Inleiding

Ter voorbereiding op het rondetafelgesprek Opheffen van het handhavingsmoratorium Wet DBA heeft de ABU actief zijn leden benaderd om inzicht te krijgen in de gevolgen van de opheffing voor de intermediairs. Ook de Bovib heeft om input van haar leden gevraagd. In deze position paper worden deze reacties inzichtelijk gemaakt.

Sinds de invoering van de Wet DBA wordt vrijwel niet gehandhaafd op deze wet. De afgelopen jaren heeft de Belastingdienst tijdens controles vooral ingezet op informatievoorziening en het aangeven van verbeterpunten. Tegen kwaadwillenden werd wel degelijk handhavend opgetreden. Vanaf 1 januari 2025 zal de gebruikelijke handhaving weer gaan plaatsvinden en daar is weinig tot geen weerstand tegen. Wel heeft het opstarten van de handhaving gevolgen voor opdrachtgevers, voor intermediairs en voor de zzp'ers. Het is van cruciaal belang dat de impact op deze groepen zorgvuldig wordt afgewogen en dat de handhaving op een evenwichtige manier wordt ingericht.

2. Grootste zorgen opheffing van het handhavingsmoratorium

Duidelijk handhavingskader

Er is grote behoefte aan duidelijkheid en heldere communicatie. Momenteel bestaat er veel onduidelijkheid over hoe bepaalde factoren worden gewogen, waarop precies gecontroleerd zal worden, en wat de gevolgen zullen zijn voor zowel opdrachtgevers als zzp'ers. In de kern is het gezagscriterium voor opdrachtgevers en intermediairs een onduidelijk criterium. Het blijft een afweging van alle facetten van de arbeidsrelatie en daarmee is er altijd een grijs gebied. De verschillende uitkomsten van rechtszaken is daar ook een bewijs van. Deze onduidelijkheid leidt tot onzekerheid en ongelijkheid en zorgt voor onrust in de markt.

Er wordt gevreesd dat deze onduidelijkheid kan leiden tot willekeurige controles en boetes, wat op zijn beurt kan resulteren in een toename van juridische conflicten, onduidelijkheden over arbeidsrelaties en verstoringen van lopende contracten. Dit heeft gevolgen voor de werkgelegenheid en zal in de breedte tot hogere kosten leiden. Voor de rechtszekerheid en de continuïteit is het geven van duidelijkheid bittere noodzaak. Het is dan ook betreurenswaardig dat de ondernemerschapscriteria nu geen rol spelen in de beoordeling van de arbeidsrelatie. Ook zou in de handhaving meer aandacht kunnen komen voor een laag uurtarief zoals bedoeld bij het rechtsvermoeden.

Krapte zorgsector

In de zorgsector worden veel zzp'ers ingezet. Bemiddelaars vrezen dat strikte handhaving zal leiden tot een tekort aan personeel, wat de continuïteit van de zorg in gevaar kan brengen. Intermediairs voor grote zorgorganisaties maken zich zorgen over deze ontwikkeling en staan voor een belangrijk dilemma: stoppen met de inzet van zzp'ers, met name in de intramurale zorg, en daarmee het risico lopen dat de zorg niet kan worden gecontinueerd, of doorgaan met het inzetten van zzp'ers en daarmee een grote boete van de Belastingdienst riskeren.

Gelijk speelveld

De meeste zorgen zijn gericht op het behoud van een gelijk speelveld. De handhavingcapaciteit speelt hierin een belangrijke rol. Wanneer de inzet is gebaseerd op grote stappen snel thuis en vooral grote opdrachtgevers en intermediairs worden gecontroleerd, staan deze met de rug tegen de muur terwijl de anderen op de oude voet doorgaan. Ook de arbeidsmarktkrapte in sommige sectoren zorgt ervoor dat opdrachtgevers weinig tot geen keuze hebben. Met oneerlijke concurrentie en in het ergste geval faillissementen tot gevolg.

3. Belangrijk aandachtspunten

De meeste zorgen liggen bij de basis van de arbeidsmarkt. Om de reden dat daar tegen zeer lage tarieven wordt gewerkt, er vaak sprake is van gedwongen zzp en zzp'ers daar de minste bescherming genieten. De prioriteit in de handhaving zou daarom vooral moeten komen te liggen bij de lage tarieven en de onvrijwillige zzp'ers. De zzp'ers die heel bewust hebben gekozen voor het ondernemerschap en voor eigen rekening en risico zich op de arbeidsmarkt bewegen, zouden die vrijheid moeten hebben.

In de praktijk bestaan er grote zorgen dat de handhaving zich vooral zal richten op goed georganiseerde bedrijven en bemiddelaars, terwijl malafide bureaus en opdrachtgevers mogelijk buiten schot blijven. Het probleem blijft dan eigenlijk in volle omvang in stand.

4. Positie opdrachtgevers

Uit de praktijk blijkt dat veel opdrachtgevers te weinig kennis hebben. Ze stoppen dan vaak met de inhuur van zzp'ers om de verkeerde redenen of om angst. Sommige opdrachtgevers zijn er actief mee bezig anderen helemaal niet. Een aantal opdrachtgevers wacht af wat de concrete gevolgen van de handhaving zullen zijn voordat ze actie ondernemen. Dergelijke opdrachtgevers hopen dat de controles beperkt blijven of niet op hen gericht zullen zijn.

De behoefte aan de flexibiliteit en de kennis en kunde van de zzp'ers blijft, maar wordt nu zodanig bemoeilijkt dat er andere en misschien wel ergere risico's zullen ontstaan. Andere risicovolle constructies worden opgetuigd of de risico's worden verlegd naar bemiddelaars of subcontractors.

Onrust en onzekerheid zijn een dreiging voor de continuïteit van alle organisaties en uiteindelijk ook voor de samenleving. Dit zou voorkomen moeten worden, vooral door de prioritering van de handhaving aan de basis van de arbeidsmarkt zoals eerder benoemd.

Intermediairs zijn altijd bezig om het goede te doen voor opdrachtgevers en zzp'ers. Zij zijn een belangrijke adviseur voor het inzetten van professionele inhuur en hebben goed zicht op de markt. De waarde daarvan is groot.

5. Positie zzp'ers

Handhaving gaat plaatsvinden bij opdrachtgevers en bemiddelaars en niet bij de zzp'er zelf. De zzp'er zal de impact slechts ondervinden wanneer opdrachtgevers collectief besluiten om geen zzp'ers meer in te zetten en/of pas vanaf een bepaald tarief. De onzekerheid voor de zzp'ers groeit en niet voor elke zzp-opdracht is ook een loondienstbetrekking voorhanden.

De arbeidsmarktkrapte in sommige sectoren zorgt er wel voor dat zzp'ers opdrachtgevers kunnen "dwingen" om hen als zzp'er in te blijven zetten.